

Összeállító: SÁGI JÁNOS - Bodján János

Összeállítás ideje: 1982.

TART.: ZSELICKISTALUDI PRÉSHÁZPINE NÉPR.-I DOK.

21 lap, 7 lap duplum, 5 foto

FÖLDRAZSI MUTATÓ: ZSELICKISTALUD, BUNNA

SZAKMUTATÓ:

X . 2.

VII. D.

XXXIV

PAPÍRIPARI VÁLLALAT

KISKUNHALASI GYÁRA

LELTÁRRA'S

ÁTVEVETVE A NA-88/84-es TÉTELE ALÓL.

59649

N-1937

19.

Ez a masolat a Néprajzi Múzeum

számu felvételéről készült.

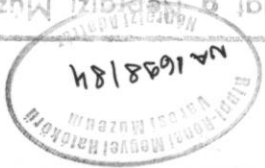
Gyűjtője:

Fényképezte:

UTÁNLÉK KÖSSÉG

4649

Mindenkét a Magyar Néprajzi Múzeum
(Budapest, Károlyi Kálmán utca 40) fö-
igazolással a felvételre szükséges.

N-N 1938

29.

Ez a másolat a [] Múzeum F []

számu felvételéről

Gyűjtötte

Fényképezte

0

ITAN 1938 1938

Mindenre néki... Múzeum
(Budapest VII. kerület... 40) fő

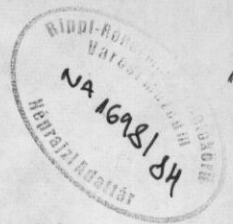
igazgató... szükséges

6A94h

A Dezső István-féle présházból /Zselickisfalud, Öreghegy/
a zselickisfaludi raktárba szállított tárgyak jegyzéke

- 1 db tálas *86. T6. 1. 1. l. a. 2m, ferdő 9. 1 fessék*
- 1 db kecskelábu , kisméretű asztal *80. 56. 2. 1 - 2m*
- 1 db zöld színű szék, fonott ülőkével
- 1 db zöld szék, fa ülőkével
- 1 db káposztáshordó *80. T6. 5. 2m vassal*
- 1 db pállósajtár
- 1 db fém fateknő /rézgálicos/
- 1 db hordófenék kiemelő /Fa, "L" alakú, kinyitható laposvassal/
- 1 db háromágú, kovácsoltvas villa /törköly kiszedéséhez/ *80. T6. 6. 2.*
- 1 db kaszabankó /"L" alakú fafogó kaszához/ *80. 56. 7. 2m*
- 1 db szalmakalap /permetezéshez használatos/ *80. 56. 10. 0*
- 1 db kanál vasból /evőkanál/ *80. T6. 9. - 2m*
- 1 db kéveköttőfa *80. T6. 11. 0*
- 1 db acetoló /fanyél darabjával/ *80. T6. 12 - 2m + 2m*
- 1 db vaskulcs
- Öreg collstok 2 darabban
- 1 db kb. 50 cm hosszú vascsavar /fazár oszlopának megerősítéséhez/
- 2 db fazárnak a nyelve /kb. 60-70 cm-esek/
- 1 db rézgálicmerő köcsög perem nélkül *80. 56. 16. 1*
- 1 db zsupfésülő gereblye fából kovácsoltvas fogakkal /kb. 40 cm/ *80. 56. 17.*
- csőbörhordó fa vasszereléke 2 darabban
- 2 db /1 kicsi, 1 nagy/ "U" alakú vasszög riglihez
- 5 db ismeretlen rendeltetésű vastárgy
- Csepinszky Mária Szennába szállított:
- 2 db fazárhoz való vaskulcsot /két- és háromágú/
pinceajtó "L" alakú fogófája

15.

3 db laposvas /egyik végén hegyben végződik, másik végén szög
helye/ azfázár oszlopának szereléke
kovácsoltvas szögek

Sási János

Sási János
muzeológus

Kap^sóvár, 1980.május 21.

A zselickisfaludi présházpince
berendezési terve

A SzSzNGy-ben a református templom melletti domboldáron felállított zselickisfaludi présházpince épülete az 1880-as években készült, és helyreállított állapota a múlt század 70-es, 80-as éveit tükrözi.

Az épület korából következően az 1880-as évek körüli, philoxérát megelőző időszakra jellemző szőlőművelő és feldolgozó eszközökkel rendezzük be a pincét.

Az épület külső pincéje szőlőfeldolgozó funkcióju volt, ennek megfelelően préselőkédek, / 1 db loo és 1db 150 hektós/ és a prés foglalná el a fő helyet és egyben a berendezendő tér nagyrészét.

Az 1982. június hó folyamán Sási János által gyűjtött kosos prés / Szenna: szarvas sotu / Vincze István: Magyarországi borsajtók / Ethn. 1958.15.o./c. munkája szerint Ny és É Somogyra jellemző típus volt, amelynek bemutatása feltétlen indokolt.

A prés elé kármentőt, egy nagyobb méretű melencót helyezünk, mivel vidékünkön a dongás kármentő kevésbé jellemző.

A prés mellett, az ajtóval szembeni sarokban a falhoz döntve kerülnek bemutatásra a szőlőművelés és feldolgozás eszközei. / Ezt szükségessé teszi az a tény is, hogy a pince helységeibe a látogatók nem mehetnek be, így az ajtóban állva a bemutatott anyagnak áttekinthetőnek kell lennie./

Ennek megfelelően a következő tárgyakat helyezzük el:

a szőlőtelepítés eszközei: furó, ásó, lapát,

a szőlőművelés eszközei: ásók, kapák, sárboló, szekerce, topor, karók, sulok, srágla,

a mustfeldolgozás eszközei: favilla, törkölyszedő villa, esőbördördő fa, muszoló fák, hordógurító bak, melencék, füles vesszőkosár, egyéb apró tárgyak

ugymint gyümölcszedő kampó, nyársak, a falra szegek-
re téve kisfűrész, saraboló sarló, kasza, hordóabron-
csok, szállószedő kis szijácskosár kerül.

A présház és pince funkcióju helységeket el-
választó ajtó szemöldökfájára egy gyetyatartót he-
lyezünk el. Itt hivatkoznék VajkaiA: A paraszti szőlő-
művelés és bortermelés Veszprém megye déli részé-
ben / Ethn. 1938. 32., 126. / c. cikkére, amelyben a
szerző a zselickisfaludi pincénkkel megegyező alap-
razu présházpince alaprajzát közli, ebben feltüntetve

a fenti helyen egy a vidékünkön is jellegzetes ti-
pusu gyetyatartót. / Ezen munka anyagát felhasznál-
tam analógiaként a berendezési terv készítésében más
vonatkozásban is./

A belső pince terét 5 db hordóval töltjük be.
A hordók tetejére fertálysajtárt, dongás tőtikét,
kisebb hordót helyezünk, a tőtikébe merőkapinyát.

Az ajtó melletti falra asztal, székek, lóca, az
asztalra poharak, boros kancsó, csobolyó kerül.
Az asztal fölé szállószedő rud kerül, amelyre fűrtö-
ket fűzünk fel. Hagymafűzér, szárított növényi magvak
tartása is célszerű itt. A falba vert kovácsoltvas
szegekre rafia, kötözőhánacs, a falra helyezett tálas-
ra, fogásra permetező szalmakalap, kékkő, kénrud, dugók,
hordócsapok, evőeszközök, metszőkések, szüretelő kések
kerülnek. Feltétlen szükséges még egy pár hóbértartó-
bna elhelyezett hóbér is.

A présházpince külső falához támasztva trágya-
hordó sráglát, és hordógörgető kuresorjánt, / borkor-
csolya / használt szállókarókat, hordóabroncsokat
teszünk.

A tervezet készítésénél felhasználtam a RHM
fotótárának és a MVM B. Adattárának és fotótárá-
nak vonatkozó anyagát, ezenkívül Ébner S: A Zselicség
tárgyi néprajzához c. munkáját / Ethn. 1931. /.

A zselickisfaludi présházpince berendezési tárgyai

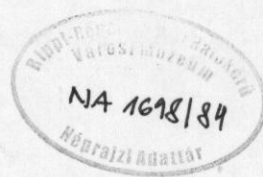
Külső pince:

A fal :	ajtó		
B fal :	préselőkádak	2db.	Ltsz:
C fal :	kosoprés	1db	Ltsz:
	furó	2db	Ltsz:
	ásó	2db	Ltsz:
	kapa	2db	Ltsz:
	lapát	1db	Ltsz:
	saraboló	2db	Ltsz:
	szekerce	1db	Ltsz:
	topér	1db	Ltsz:
	sulok	2db	Ltsz:
	srágla	1db	Ltsz:
	favilla	1db	Ltsz:
	törkölyszedő	1db	Ltsz:
	vilia		
	csöbörhordó	1db	Ltsz:
	muszoló fa	2db	Ltsz:
	bak	1db	Ltsz:
	résző	2db	Ltsz:
	melence	4db	Ltsz:
	vesszőkosár	2db	Ltsz:
	kampó	1db	Ltsz:
	nyárs	4db	Ltsz:
	ágfűrész	1db	Ltsz:
	sarló	1db	Ltsz:
	kasza	1db	Ltsz:
	kiskosár	1db	Ltsz:
	mustszűrő	1db	Ltsz:
Ddfal:	pad	1db	Ltsz:

Belső pince:

A fal :	==		
B fal :	asztal	1db	Ltsz:
	szék	2db	Ltsz:
	gyertyataró	2db	Ltsz:
C fal :	hordó	5db	Ltsz:

fertályssajtár	1db	Ltsz:
tőtike	1db	Ltsz:
kapinya	1db	Ltsz:
tálas	1db	Ltsz:
kalap	1db	Ltsz:
dugó	3db	Ltsz:
csap	4db	Ltsz:
metszőkés	3db	Ltsz:
pohár	4db	Ltsz:
korsó	1db	Ltsz:
hőbértartó	1db	Ltsz:
hőbér	3db	Ltsz:
tölcsér	2db	Ltsz:
csobolyó	1db	Ltsz:
csántérfa	2db	Ltsz:
csőbőr	1db	Ltsz:
felöntő	1db	Ltsz:
metszőkés	3db	Ltsz:
hordófenék ki- emelő	2db	Ltsz:
villa	4db	Ltsz:
kanál	2db	Ltsz:
köcsög	1db	Ltsz:
üst	1db	Ltsz:
háromláb	1db	Ltsz:
sótartó	1db	Ltsz:

J.

Észrevételek Molnár Ágnes munkájához, a Zselickisfalud, Öreghegy
B-17.sz.-ről áttelepített pince berendezési tervéhez.

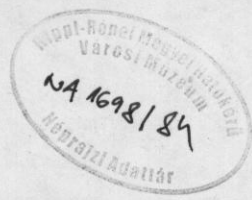
Írásbeli feljegyzéseimet szóbeli konzultációk előzték meg, még a tervezet elkészülte előtt is sor került rá, ezenkívül egy közös kutatásra a Néprajzi Múzeum E.Fotótárában Molnár Ágnessel. illetve július 10.-én Szennán a helyszínen az addig kiválasztott anyagok megtekintésére ^{aug.} aug.16.-án már ezek egy részét lekezelve is láttam a kamra berendezésének 80%-ával együtt/, ekkor javasoltam néhány tárgyra vonatkozóan, hogy honnan vehető elő, illetve honnan kellene beszerezni. Néhány levelet is irtunk muzeumbarátoknak kérve segítségüket bizonyos tárgyak beszerzéséhez.

A tervezet figyelembe vette a pince 1980-ig fennálló, hagyományos rendszert képviselő berendezését, ahogy azt Sási János felmérésében és cikkében láthattuk. A főbb, nagyobb tárgyak elhelyezését alaprajzából ismerjük, illetve a rendezőt kivéve többen az eredeti helyszínen láttuk is. Ebből az eredeti berendezésből elég keveset sikerült megmenteni, több tárgy igen rossz állapotú, némelyiken új és hevenyészett toldások, festések is vannak. Pl. a kecskelábu asztal nem elég rangos ebbe a pincébe ezen hevenyészett képviselőjével. Ennél szebbet kellene betenni. Pl. olyat, amilyen a Zóka Peti Lidia féle ház konyhájában van /zselickisfaludi/.

A meglévő adatokhoz de a tárgyakhoz is kellett újabbakat gyűjteni. Az 1880 körüli - a filoxerát megelőző időszakra jellemző - berendezés bemutatását tűzte ki célul helyesen, mert a rendelkezésre álló időben e korszak tárgyait még be lehet szerezni.

Sajnos leltári számok nem szerepelnek a tervezetben, ez pótolandó, a kiválasztott tárgyakról is jó tudni, hogy zseliciek-e vagy nem.

A kosos prés bemutatását indokoltnak tartom. Vincze István /Eth.1958.15/ adatait igazolja Szirányi Istvánnak 1969-ből származó díjnyertes pályázata /Szilvásszentmártoni hegyközség és pincéi című.

Palmiro Togliatti Könyvtár 390 Sz 84/É-Zselic vonatkozásában. Mind a "satu"^t- azaz középsós/álló orsós/ prést, mind a "kosos prést" vagy "satót"/ "egy gyertyást vagy két gyertyást"/ jellemzőnek találta./23.p./

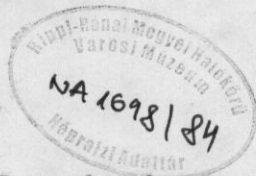
Ugyanő idézi egyik adatközlője szavait a pincén kívül elhelyezett présekről: "A régi időben a pincékbe, pince előtt vótak pítarok, a szőlő^ü prések ott vótak...Szüret alkalmával ott présütek kinn a pince előtt abba a kis pítvarba. Annak a régi faprésnek vót válluja. A bor abba a válluba faót, aki mönt arra, az ihatott belüle. Ott vót az a merőke, amivel a gazda a bort ki szokta merni. Még az 1800-as évek utollán és is emlékszek, hogy vót ilyen hel".

Meggondolandó, hogy - ha archiv fotóanyagban is találunk rá megfelelő példát - idővel egy nagyobb eresszel rendelkező pincé-
nél ilyen kívül hagyott prést is bemutassunk.

Kérdésként felvetődött, hogy volt-e ebben a pincében belső tüzelő. A bontáskor, felméréskor nem került elő ilyen nyom. A jelenlegi tulajdonosok sem emlékeztek rá.

Berendezési kérdések:

A külső pincében levő kádak általában 700 literes vagy 30 akósak. A "réső" a hordókhoz kell inkább, ha a hordónak csak az alján van bor, s akkor résővel megemelik- így a belső pincébe kellene tenni. S présházás részben "gyöp- vagy irtókapa", "vizhordó rud"/Kálmáncsáról pl.van 1964 vagy 65.évi gyűjtésből/egércsapda, kereplő is szokott lenni.Helyesen ide szánta a gyümölcsfaápolással, rétmíveléssel kapcsolatos tárgyakat is.Hencsei gyűjtésből vannak ilyenek/Kadarkuti szőlőhegy még zselici/ 1979-80 évi beszerzésből./a Bajcsi 32.sz. lévő raktárban/.

A belső pincébe legalább 4-5 hordó kell csántérfákra. Tótike többféle is ismert volt itt: teknő formájú, közepén csóvel, vagy két vasabronccsal összefogott dongás edény három apró lábba. Feltétlenül tisztázandó milyen típusu mustszűrő volt itt általános. Egy Gönyey Sándor-féle fotón szokatlanul nagyméretű hengeres formájus szűrő szerepel.

Bormerő kapinyának lopótökből készültet is használtak, a tők öbléből felül kivágtak egy szeletet; héberből való tölcser is elég általános volt. Cserépanyag részben szennai és környéki ^{van.} gyűjtésből /pl. 1969-es gyűjtésből évszamos korsó, füle hiányzik, Szilvásszentmártonból/, a hedrehelyi gelencserek is szállítottak cserépeket erre a vidékre /1965-66. évi gyűjtés.

U.n. "csobolyó" lapos dongás, hordócska alakú edényke, mely füllel ellátott, is kerülhetne ki.

Több ízben szóba került, hogy u.n. "kifolyó kut" is készüljön a picék alatti részen. A völgyekben volt ilyen, téglával kirakott kb 2 m mély/volt mélyebb is/ vízgyűjtő. Mellé fűzfát ültettek. Az állatok itatására kellett /1910 után permetezésre/.

Ugyancsak figyelembe veendő az az adat, hogy méhes is volt egyik másik pincénél. Legalább egyik picénél indokoltnak tartom egy méhes bemutatását is.

Dr Knézy Judit

Budapest, 1982. aug. 25.

Tárgylista

- Csöbör 81.24.3.
- saraboló 76.29.27.
- melence 77.2.66.
- tálas 80.56.1.1.
- 80.56.1.2.
- rézgálicos
 - köcsög 80.56.16.
 - gereblye 80.18.2.1. ✓
 - borszűrő 73.35.124.
 - hordó 80.64.1.
 - fűrész 79.46.26.
 - kapa 82.24.7.
 - 62.35.1. (Mavcali anyag)
- mustszűrőkosár
 - 62.114.1.1.
- tölcsér 81.15.32. ✓
 - 51.8.22.
 - 62.47.1.
 - 5670.
- hordócsap 77.2.74.
- gyertyatartó
 - 60.34.1.
 - 75.12.5. (Mavcali anyag)
- lopó 78.77.14.1.
 - 76.30.57.
- metszőkés 73.60.1.
- kapa 80.18.20.
- csaboló 65.350.1. (Mavcali a)
- balta 80.25.2.
- kés 81.15.32.
- sótartó 5823
- sulok 56.28.1.
- muszolófa 77.2.70.2. (Mavcali anyag)
 - 73.96.4.
- rézső 81.24.14.
- sarló 63.5.85.1.
- ~~sarló~~
- szék 81.24.4.

- üst 74.1.14.
- háromláb 79.22.48.
- szék 5730
- kosár 75.2.2.
- kalap 80.56.10.
- metszőkés 74.1.9.
- sajtárka 79.42,22.
- merőkapinya 71.27.6.
- saraboló 76.29.27.
- szűrőkosár 73.35.124.

Tárgylista II.

borospoharak	83.22.1-4.
szijácskosár	75.2.2. / Marcali anyag - kölcsönzés/
villák	83.23.1-3.
vaskanál	83.24.1.
mustlefolyó	83..10.1.
kismelence	
lábás	83.26.1.
hordócsap	83.8.1.1-2.
hordócsap	83.27.1.
tokmány	83.28.1.
metszőkés	83.29.1.
kacpr	83.29.2.
hordófenék kiemelő	83.30.1.
dugó	83.31.1.
hébértölcsér	83.32..1.
hébér	83.33.1.
	72.2.71. / Marcali/
szőlőfüzőrud	83-34.1.
fakalapács	83.35.1.
csap	83.36.1.
	83.36.2.
csöbör	83.37.1.
hordó	83.38.1.
	83.39.1.
	83.40.1.
	83.41.1.
résző	83.42.1..
csántérfák	83.43.1.
	83.43.2.

Tárgylista III.

- fafuró 83.44.1.
- kapinya 83.45.1..
- fakalpács 83.46.1.
- törkölyszedő
villa 83.47.1. / Marcaliból beletárolva/
- furú 83.48.1..
- vasfuru 83.49.1.
- kapapács 83.50.1.
- almaszedő-83.51.1.
- cigányfuró 83.52.1.
- melence 83.53.1.
- csöbör 83.54.1.
- saraboló 83.55.1.
- kapa 83.56.1.
- ásó 83.57.1..
- csöbörhordó 83.58.1.1-3.
- melence 83.59.1.
- kosár 83.60.1.
- 83.61.1.
- létra 83.62.1.

tájarókaid
 tájarókaid
 tájarókaid

BILSO FALUFELEK

duplum

A zselickisfaludi présházpince
berendezési terve

A SzSzM-ben a református templom melletti domboldalon felállított zselickisfaludi présházpince épülete az 1860-as években készült, és helyreállított állapota a múlt század 70-es, 80-as éveinek felel meg.

Az előzetes megbeszélések alapján és az épület korából következően az 1880-as évek körüli, a philoxérát megelőző időszakra jellemző szőlőművelő és feldolgozó eszközökkel rendeznék be a présházpincét.

Az épület külső pincéje szőlő feldolgozó funkciójú volt. Ennek megfelelően préselőkédek, / 1 db 100 és 1 db 150 hektós/, és a prés foglalná el a fő helyet és egyben a berendezendő tér nagyrészét.

Az 1982 június hó folyamán gyűjtött kosos prés / Szenna: szarvas sotu/ Vincze István: Magyarországi borsajtók / Ethn. 1958. 15.o./ Ny és É Somogyra jellemző típus volt, amelynek bemutatása feltétlen indokolt.

/Ezzel Knézy Judit szakértőnk is egyetértett./

A prés elé (egy kármentőt), vagy egy nagyobb méretű ^{melencé}fa-
teknőt helyeznék el. *a douglas fahémető a borsajtókra*

A prés mellett, az ajtóval szembeni sarokban a falhoz döntve kerülnének bemutatásra a szőlőművelés és feldolgozás eszközei. / Ezt szükségessé teszi az is, hogy a pince helységeibe a látogatók nem mehetnek be, így feltétlen az ajtóban állva is áttekinhetőnek kell lennie a helységek berendezésének. /

Ennek megfelelően a szőlőtelepítés eszközei: furó, ásó, lapát,

a szőlőművelés eszközei: ásók, kapák, saraboló, szekerce, topor, karók, sulok, srágla,

a mustfeldolgozás eszközei: favilla, törköly-

ah a borsajtók szedő vasvilla, csöbörhordófa, muszolófák, hordóguritó bak, hordóemelő rézső, melencék, füles vesszőkosár, más apróbb tárgyak, valamint gyümölcszedő kampó nyéllel, nyárs, A falra szegekre téve kifűrészt, saraboló sarló, kasza, hordóabroncsok, szőlőszedő kis szijácskosár kerülhetne.

Tartal

A pészáz és a pnce funkcióju helységeket elválasztó ajtó-
 félfára egy drótból hajlitott fa talpu gyertyatartót helyeznék.
 Itt Vajkai A.; A paraszttárolómivelés és bortermelés Veszprém me-
 gye déli részében / Ethn. 1928. 186, 32, / c. cikkére hivatkoz-
 nek, amelyben a szerző egy ugyan ilyen alaprajzu présházpince alp-
 rajzát közli./A munka anyagát felhasználtam analógiaként a berende-
 zési terv készítésében más vonatkozásban is./

A pince terét 5 db hordóval tölteném be. Az egyik hordó te-
 tejére fertállysajtárt helyeznék, a másik tetejére, kissé távolabb
 tőtíkt, belehelyezve mustmerő kapinyát / hébérből vagy fából./ + *gautad*

Az ajtó melletti falra asztal, tuskó és taplószékek / háromlábú/
 kerülne. Az asztalra, pohár, csobolyó, sőtartó, *pergatalantó*
 A falra szállóaggató rud kerülne, melyre szálló fűrtöket fűznék
 fel. *erülhetne még hagymafűzér, használt ruhában felkötött vetőmag*
 is a rafia, kötözóhánacs, stb mellé. Sántén falra kerülne egy tá-
 las vagy kisebb polc is, amelyre permetező szalmakalapot, kékkövet,
 kénrudat, dugókat, csapokat, evóeszközöket, metszőkacorokat, szürete-
 lőkéseket tennénk.

Wébertató + Cabec fasz

/ A tervezet készítésénél felhasználtam a RRM fotótárának
 vonatkozó anyagán kívül Ébner Sándor: A Zselieség tárgyi néprajz-
 hoz / Ethn. 1931./ c. munkájáé, amelyben egy szállóbeli pince
 inventáriumát közli. / 104.0./

1922. jul. 10. MNM, E. Adattár + Fotótár.

*A pince gútsó falán három db
 asztal, és ferdő fejű gútsó asztal
 (Gárcsife) kegyes el.
 Semmi ferdő asztal kegyes el.
 Néllő karókat,*

Zselickisfaludi présházpince berendezési tárgyai

Külső pince: A fal: ajtó

B fal: préselőkádak: 1db hektós Ltsz:

1db " Ltsz:

C fal: kososprés 1db Ltsz:

furu 1db Ltsz: ϕ

ásó 1db Ltsz:

lapát 1db Ltsz:

~~ásó 2db Ltsz:~~

Ltsz:

kapa 2db Ltsz: 62.35.1.

Ltsz:

saraboló 1db Ltsz: 75.12.43.

szekerce 1db Ltsz:

topor 1db Ltsz: 80.25.2.

sulók 1db Ltsz: 93.96.4.

srágla 1db Ltsz:

favilla 1db Ltsz:

tökölyszedő 1db Ltsz: —

vasvilla

csöbörhordófa 1db Ltsz:

muszolófák 2db Ltsz: 77.270.2

bak 1db Ltsz: 5252.

részó 1db Ltsz:

melencék 2db Ltsz: 51.2.40

Ltsz: 42.32.18.

vesszőkosár 2db Ltsz: 21.15.62

Ltsz:

kampó 1db Ltsz:

kezdőjele és dícselő,

nyárs 2db Ltsz:

ágfűrész 1db Ltsz:

szívőgép?

sarló 1db Ltsz:

kasza 1db Ltsz:

kiskosár 1db Ltsz: 72.2.2.

D fal : pad 1db Ltsz:

Belső pince: A fal: —

B fal: gyertyatartó 1db Ltsz: 75.12.5.

asztal 1db Ltsz:

szék 2db Ltsz: 69.1.2.1.4

Ltsz: 5661.

<u>Belső pince:</u> C fal: hordó	1db	150 l-es	Ltsz:
	1db	120 l-es	Ltsz:
D fal: hordó	1db	500 l-es	Ltsz:
	1db	350 l-es	Ltsz:
	1db	250ll-es	Ltsz:

fertálysajtár

tőtike 1db Ltsz:

kapinya 2db Ltsz:

Ltsz:

tálas 1db

Ltsz: 86. Jb. 1.

kalap 1db

Ltsz: 86. 56. 10.

dugók 2db

Ltsz:

csapok 2db

Ltsz: 81. 24. 1.

metszőkések 2 db

Ltsz: 77. 115.

Ltsz:

pohár 1 db

Ltsz: 66. 192. 77.

korsó 1db

Ltsz: 77. 30. 18.

hébértartó 1db

Ltsz: 77. 2. 71.

hébér 2 db

Ltsz:

Ltsz:

tölcsér 2 db

Ltsz: 7670.

62. 77. 1.

csabogó 1 db.

Ltsz: 67. 350. 1.

csauteljáró

wdszv

77. 39. 4.

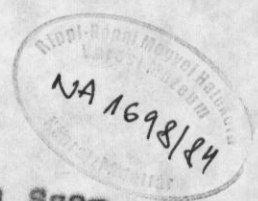
jelző

81. 15. 30.

szélcs

A zselickisfaludi préházpince

1982 szeptemberében nyílt meg a Szennai Szabadtéri Néprajzi Gyűjteményben a zselickisfaludi préházpince. Az épület egy szőlőhegyi részlet, egy pincesor részét alkotja, amely a református templom melletti dombon kapott helyet.

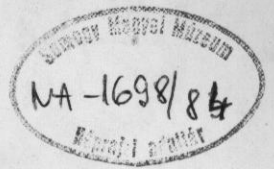
A préházpince az 1860-as években épült. Tapgerendái bárdolt tölgyfából készültek, ebbe erősítették a belső pince borona falát és a külső pince karóvázat. Ezt a vázatogyoróvesszővel befönték, majd sárgombócokkal betapasztották. Ezt a technikát nevezték főcskerékágnak. A préház és a pince padlója döngölt agyag, tetejét zsuppal fedték.

A külső pincé szőlőfeldolgozó funkciójú volt. Ennek megfelelően itt kaptak helyet a szőlő telepítésének, művelésének és feldolgozásának eszközei / furók, kapák, ásók stb./.

A Zselicségben a leszűretelt szőlőt először csőbrökbe gyűjtötték, majd muszolófával összecsumószték. A csőbrök tartalmát a szűretelő kádakba öntötték, ahol vesszőből font keskeny, de magas kocsárfélén u.n. szűrőkosáron folyt át a tiszta lé. Innen kabaktükből nyert kapinyával merték a levét. A visszamaradt, még sok levét tartalmazó törkölyt présbe tették. A préházban egy kosos prést u.n. szarvas sotutmutattunk be. Ez a típus zselicségszerte ismert volt. A kipréselt lé a fertálysaj-

ba folyt, Ebben üntötték tőtikén keresztül a hordókba, ahol először murci, majd bor lett belőle. A belsőpincében csántérfákon sorakoznak a hordók. Érdekessége a pincének a külkeszár. Kis fapecek / kölkek / illeszkednek egy kódrendszernek megfelelően a zár testébe, és csak ennek ismeretében nyíltak. A pince padlásterében szénát tartottak. Ez elsősorban a hőszigetelést szolgálta, de szokás volt a zselicségi pincékben állatok tartása is. Így sok zselici pincéhez istálló is tartozott. A szüret és a borkezelés idején gyakran aludtak a férfiak a szőlőhegyen. Itt szemeskályhá-val vagy spórral fűthető lakóhelységet is építettek, ahová a falubeli házból kiöregedett bútortokat /pl. kecskelábu asztal, sarokpad/ kihoztak. Pinceszerezés alkalmával is igen szerettek a férfiak ezekben a helységeken tartózkodni. A későbbiekben épülő pincéinkben ilyen istállót és lakóhelységet is szeretnénk bemutatni.

A zselickisfaludi présházpince

néprajzi dokumentációja

- 1. Berendezési terv 1-2 d.
- 2. Knézy Judit észrevételei a berendezési tervhez 5-7 d.
- 3. Sási János: A zselickisfaludi présházpince áttelepítése a Szennai Szabadtéri Néprajzi Gyűjteménybe 8-12 d.

Somogyi Honismereti Híradó

4. Néprajzi gyűjtés Dezső Istvántól / Zs. kiskisfalud - Fő u. 20. / - a pince volt tulajdonosától a pince berendezésére vonatkozóan 13 d.

5. A Dezső István-féle présházból / Zselickisfalud, Öreghegy/ a zselickisfaludi raktárba szállított tárgyak jegyzéke 14-15 l.

6. A présházpince tárgylistája 16-18 l.

7. Gágyei István Saludor az 1930-as években
 készült két zselickisfaludi présházbeli ábrázoló fotója
 Néprajzi Múz. Fotóár: 64944 d.
 64945 d.

IRM Fotóár : N-1937
 N-1938

8) Belső felvételek 21 l.

dujku

Présházberendezés- szőlészeti anyag

A pincében volt egy 550, egy 350, egy 120 és egy 150 literes hordó. A kádak vagy 10 hektósok voltak. A esőbörnek az alja szélesebb, vagy 1920-ig használtuk. A csőbörhordó fát a vállunkra vettük, amikor már a daráló lett, akkor nem használtuk. A fertálysajtárban öntötték fel a bort. A kádakból ebbe folyt a lé. A csapra szűrőt tettek, olyan felálló fülest, 30-40 cm azéles fákra volt feltéve akád, szék nem bírta volna el. Nagy gerenda volt a hordók alá 170-180 cm. Téglát is tettek alá. A kapinya hébérből volt, a külső része le volt vágva. 1 liter bor belefért. A cigány csinálta. A kármentőbe folyt el a bor. Teknőt is tettek a csap alá. A prés elejbe is az volt. Kádárok csinálták. Nálunk is 3 volt. Abrincshajtogatónk nekünk nem volt. A hordó fenekének kiemeléséhez csak a kádár értett. A kádár kikaparta, kiperzselte belülről a hordókat. Az akópáca számozva volt. Méterrel is mérték, hogy mennyi boruk van. Fenekjelölő a községeknek volt, gazdáknak nem. Bak, mint az ácsoknak nekünk is volt. Nem fogas félével emeltük meg a hordókat, két ember megfogta, aztán kész. A szőlőt teknőbe szedték, fa vödört nem használtunk, az nehéz. Permetező már gyerekek korában, a 20-as évektől volt. Vesszőseprőt nem használtunk, esetleg a ház előtt. Rézüstben melegítettünk vizet a hordók forrálásához. Vasabroncs talpra tették. A szőlőtelepítéshez ásó, lapát, vasfuru, olyan másfél méteres a kovács csinálta. Két füle volt. A gyökeres vesszőt ásóval ültették. Nem volt mindenkinek ilyen furója, elkérték egymástól. A szőlőt már gyerekkorban is ollóval metsztek, de láttam még kést is. Kapát többfélével használtunk. Volt gömbölyű, egyes, irtókapa nem kellett a szőlőben, de saraboló igen. A hébértartó fogasszerű volt. Az asztalaon poharak, korsók álltak. aktakis a szőlőben, de akkor úgy volt építve a pince. Főzés csak szalonnasütés, vagy birkavágáskor volt ott kinn. A sorjelölő spárga volt. A karóveréshez, topor, szekerce, kisebb balta volt. Permetkeveréshez kisebb hordót használtak, apermetező szűrőjével szűrték. Ágfürész si volt a pincében a tőkék fiatalításához. Szőlőkötözéshez hársfa bőréből csináltak, kiáztatták, ha gyöngye volt, akkor volt jó. A 40-es évek óta nincs már. Kaszát nem használtunk a sorközökben, csak sarlót. Ha esős idő volt, lesarabolták. A pince előtt kaszával vágtuk. A fattazás késszel vagy ollóval volt. Trágyahordóhoz a saroglyát befűzték mogyorófával tavasszal, amikor hajlékony a fa. Trágyázták a földet 3-4 évenként. Szőlőaggatáshoz volt egy 3 m-es sima mogyorófa, spárgára fel volt fűzve a szőlő. Saláta meg zöldségmag kis kosárban volt fálaggatva gerendára. Székek voltak taplóbl is három-lábuak.

Zselickisfalud

Dezső István, Fő u. 20.

Présházberendezés- szőlészeti anyag

A pincében volt egy 550, egy 350, egy 120 és egy 150 literes hordó. A kádak vagy 10 hektósok voltak. A esőbörnek az alja szélesebb, vagy 1920-ig használtuk. A csőbörhordó fát a vállunkra vettük, amikor már a daráló lett, akkor nem használtuk. A fertálysajtárban öntötték fel a bort. A kádakból ebbe folyt a lé. A csapra szűrőt tettek, olyan felálló fűlest. 30-40 cm széles fákra volt feltéve akád, szék nem bírta volna el. Nagy gerenda volt a hordók alá 170-180 cm. Téglát is tettek alá. A kapinya hébérből volt, a külső része le volt vágva. 1 liter bor belefért. A cigány csinálta. A kármentőbe folyt el a bor. Teknőt is tettek a csap alá. A prés elejbe is az volt. Kádárok csinálták. Nálunk is 3 volt. Abrincshajtogatónk nekünk nem volt. A hordó fenekének kiemeléséhez csak a kádár értett. A kádár kikaparta, kiperzselte belülről a hordókat. Az akópáca számozva volt. Méterrel is mérték, hogy mennyi boruk van. Fenékjelölő a községeknek volt, gazdáknak nem. Bak, mint az ácsoknak nekünk is volt. Nem fogas félével emeltük meg a hordókat, két ember megfogta, aztán kész. A szőlőt teknőkbe szedték, fa vödört nem használtunk, az nehéz. Permetező már gyerekekoromban, a 20-as évektől volt. Vesszőseprőt nem használtunk, esetleg a ház előtt. Rézüstben melegítettünk vizet a hordók forrásához. Vasabroncs talpra tették. A szőlőtelepítéshez ásó, lapát, vasfuru, olyan másfél méteres a kovács csinálta. Két füle volt. A gyökeres vesszőt ásóval ültették. Nem volt mindenkinek ilyen furója, elkérték egymástól. A szőlőt már gyerekekoromban is ollóval metszték, de láttam még kést is. Kapát többfélet használtunk. Volt gömbölyű, egyes, irtókapa nem kellett a szőlőben, de saraboló igen. A hébértartó fogasszerű volt. Az asztalaon poharak, korsók álltak, aktakis a szőlőben, de akkpr úgy volt építve a pince. Főzés csak szalonnasütés, vagy birkavágáskor volt ott kinn. A sorjelölő spárga volt. A karóveréshez, topor, szekerce, kisebb balta volt. Permetkeveréshez kisebb hordót használtak, apermetező szűrőjével szűrték. Ágfűrész si volt a pincében a tőkék fiatalításához. Szőlőkötözéshez hársfa bőréből csináltak, kiáztatták, ha gyöngye volt, akkor volt jó. A 40-es évek óta nincs már. Kasztásharhásszállatukán. sorközökén, csak sarlót. Ha esős idő volt, lesarabolták. A pince előtt kaszával vágtuk. A fattazás késsel vagy ollóval volt. Trágyahordóhoz a saroglyát befűzték mogyorófával tavasszal, amikor hajlékony a fa. Trágyázták a földet 3-4 évenként. Szőlőaggatáshoz volt egy 3 m-es sima mogyorófa spárgára fel volt fűzve a szőlő. Saláta meg zöldségmag kis kosárban volt fűzve gerendára. Székek voltak taplóbl is háromlábúak.

Zselickisfalud
Dezső István, Fő u. No.

A zselickisfaludi présházpince

1982 szeptemberében nyílt meg a Szennai Szabadtéri Néprajzi Gyűjteményben a zselickisfaludi présházpince. Az épület egy szőlőhegyi részlet, egy pincesor részét alkotja, amely a református templom melletti dombon kapott helyet.

A présházpince az 1860-as években épült. Tapperendái bárdolt tölgyfából készültek, ebbe erősítették a belső pince borona falát és a külső pince karóvázát. Ezt a vázat mogyoróvesszővel befonták, majd sárgombócokkal betapasztották. Ezt a technikát nevezték föcskefakásnak. A présház és a pince padlója döngölt agyag, tetejét zsúppal fedték.

A külső pince szőlőfeldolgozó funkciójú volt. Ennek megfelelően itt kaptak helyet a szőlő telepítésének, művelésének és feldolgozásának eszközei / furók, kapák, ásók stb./.

A Zselicségben a leszüretelt szőlőt először csöbrökbe gyűjtötték, majd muszolófával összezsúmozolták. A csöbrök tartalmát a szüretelő kádakba öntötték, ahol vesszőből font keskeny, de magas kosárfélén u.n. szűrőkosáron folyt át a tiszta lé. Innen kabaktökből nyert kapinyával merték a levet. A visszamaradt, még sok levet tartalmazó törkölyt présbe tették. A présházban egy kosos prést u.n. szarvas sotutmutattunk be. Ez a típus zselicségszerre ismert volt. A kipréselt lé a fertálysaj-

ba folyt, Ebben öntötték tőtikén keresztül a hordókba, ahol először murci, majd bor lett belőle. A belsőpincében csántérfákon sorakoznak a hordók. Érdekessége a pincének a kölkeszár. Kis fapeckek / kölkek / illeszkednek egy kódrendszernek megfelelően a zár testébe, és csak ennek ismeretében nyíltak. A pince padlásterében szénát tartottak. Ez elsősorban a hőszigetelést szolgálta, de szokás volt a zselicségi pincékben állatok tartása is. Így sok zselici pincéhez istálló is tartozott. A szüret és a borkezelés idején gyakran aludtak a férfiak a szőlőhegyen. Itt szemeskályhá-val vagy spórral fűthető lakóhelységet is építettek, ahová a falubeli házból kiöregedett butrokat /pl. kecskelábu asztal, sarokpad/ kihoztak. Pinceszerezés alkalmával is igen szerettek a férfiak ezekben a helységekben tartózkodni. A későbbiekben épülő pincéinkben ilyen istállót és lakóhelységet is szeretnénk bemutatni.